

**82. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2024**

levērojamākais kalcīta kristāls marmorveida dolomītā
Latvijas Universitātes Muzeja Ģeoloģijas kolekciju krājumā

Vija Hodireva, Dr.geol, eksperte, LU Muzejs

Vija.Hodireva@lu.lv

Ievads

Latvijas Universitātes Muzeja (LUM) Ģeoloģijas kolekciju krājumā lielākā uzmanība pievērsta Latvijas iežiem. Saglabātā akmens paraugu krājuma būtisku daļu veido nogulumieži no visas valsts, turklāt lielākā daļa kolekciju nonākušas Muzejā pēc LU zinātnisko projektu pabeigšanas, retāk – kā interesentu dāvinājumi.

Izpētot Ģeoloģijas kolekciju krājuma priekšmetus, būtisks mērķis bija akcentēt un darīt plaši atpazīstamus īpaši retus ģeoloģiskos veidojumus Latvijas dabā, kuri ilglaicīgi tiek saglabāti Latvijas Universitātē. Līdz ar to mudināt sabiedrību saudzēt tos un izprast dabas daudzveidības vērtību.

Svarīgs aspekts pētot marmorveida dolomītus ir konstatēt tajā kādas īpašas iezīmes, kā arī to izmantošanas iespēju definēšana mūsdienu būvēs un kultūrvēsturisko objektu restaurācijā.

Īpaša iezīme dolomītā: izcilākie kalcīta kristāli Latvijā

Muzeja krājuma paraugu ievācis
Vilnis Vasermanis 1968.-70.
gadā.

LU Muzejam dāvinājusi Madara
Zosāre 2010. gada 21. oktobrī

**LUM Ģeoloģijas kolekciju krājuma paraugu
foto šeit un turpmāk: V. Hodireva**

Izcilākie kalcīta kristāli Latvijā - LUM “Mēneša priekšmets” 2024 gada aprīlī

Pašlaik LUM Ģeoloģijas ekspozīcijā tiek demonstrēti lielākie (līdz 7 cm garī) Latvijas devona dolomītā atrastie kalcīta kristāli.

Ievākti Saulkalnes apkārtnē (Salaspils novads), dolomītu slāņkopā (kas atbilst devona perioda Daugavas svītas stratigrāfiskai vienībai), iespējams senās Saulkalnes dolomīta atradnes teritorijā, kas appludināta ap 1974.gadu pēc Rīgas HES ūdenskrātuves izveides)

Kalcīta kristāli Ģeoloģijas kolekciju krājumā

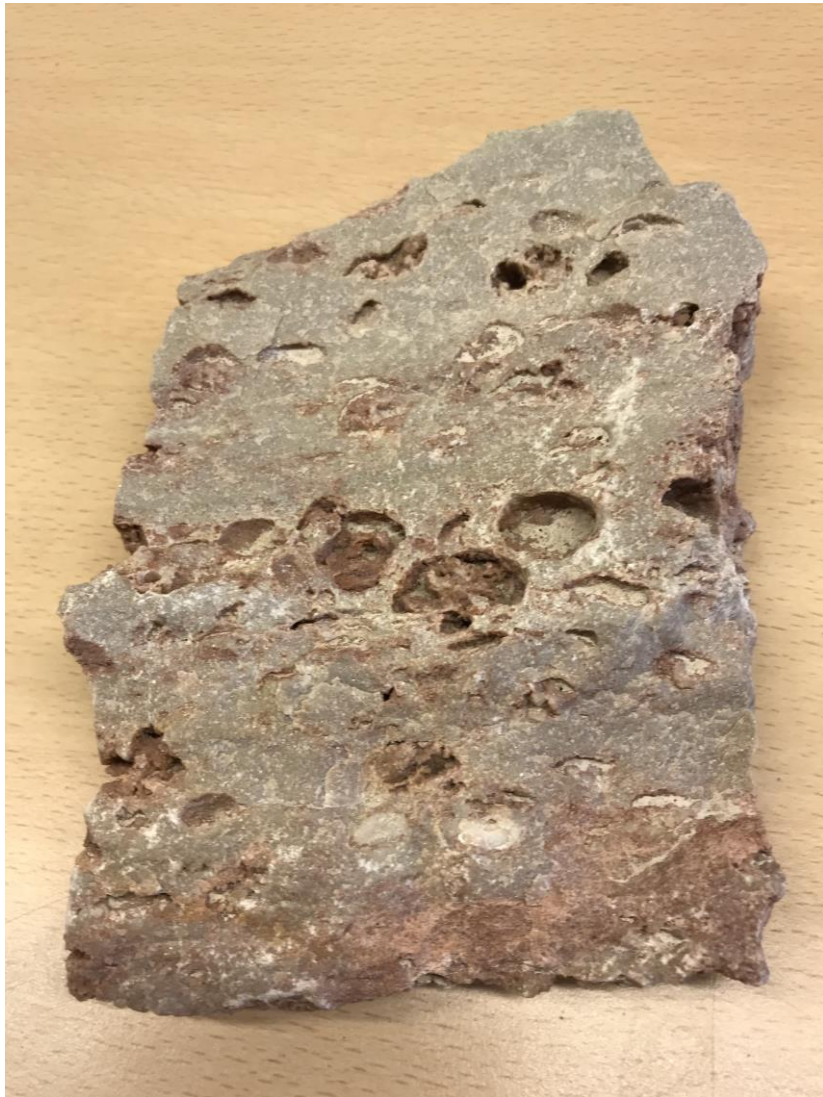
Kristālu žeoda no dolomīta atradnes Ape 2 (D. Vorobjovs, 2023) un kristālu sakopojums no Doles salas, Rīgas HES nākamās ūdenskrātuves vietas (V. Hodireva, 1969)

Kristālus ietverošā dolomīta paveids – marmorveida dolomīts

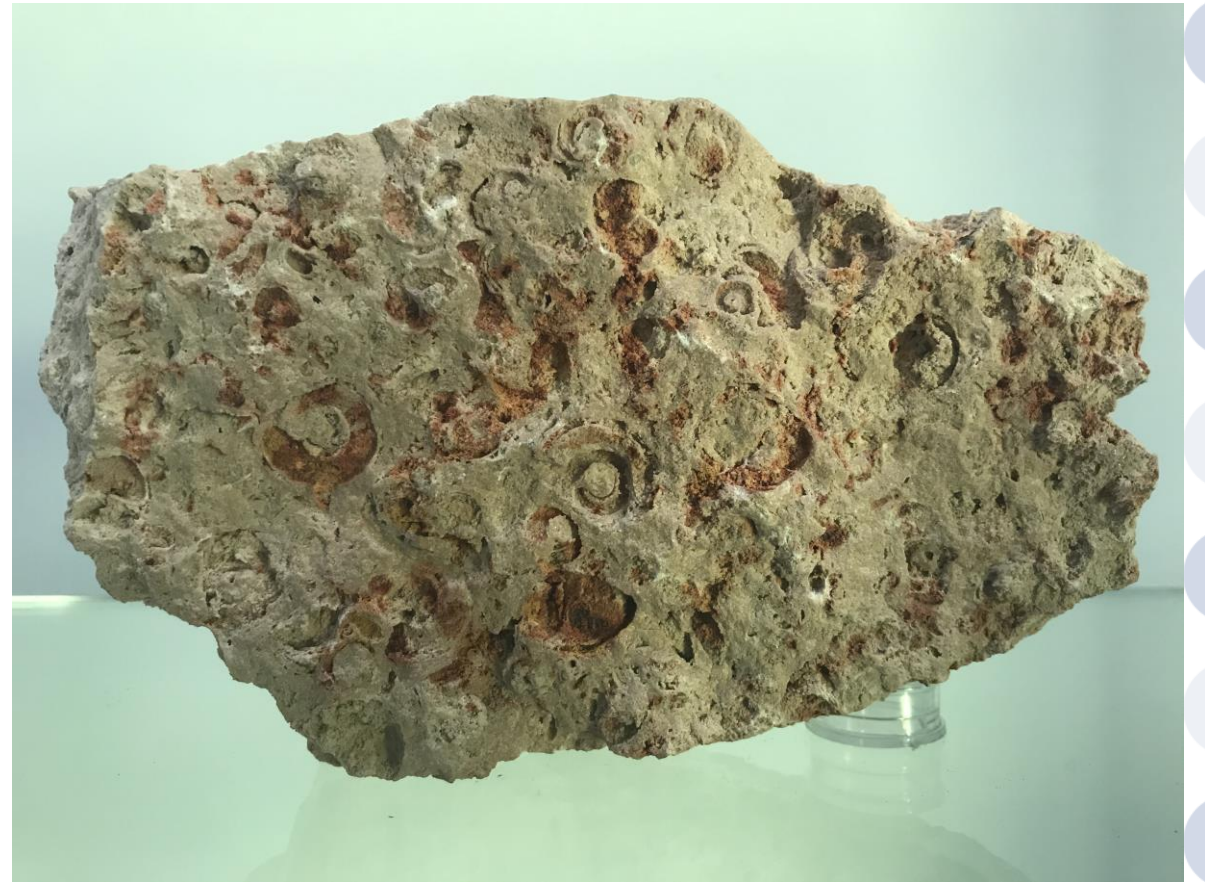
Devona periodā izveidojušos (pirms aptuveni 370 miljoniem gadu) iežu pamatmasas tips ir marmorveida dolomīts, savukārt dobumainais (kavernozais), ar gastropodu gliemežnīcu pārakmeņojumiem tiek nosaukts par gliemeždolomītu.

Gliemeždolomīts

Kalnciema
atradne,
V.Hodireva,
2015

Remīnes
atradne,
V.Hodireva,
1983

Marmorveida dolomīta paveids: gliemeždolomīts ar devona perioda gliemežu pārakmeņojumiem

Atsevišķi
slāņi
sastopami
Rīgas
apkārtņē
(Saulkalnē,
Kranciemā),
Kalnciema
un Biržu
tuvumā

Marmorveida dolomīts

Ar retāk sastopamu iesārtu ieža nokrāsu no Kranciema dolomīta atradnes (Tīnūžu pagasts).

Paraugi ievākti 2006. un 1999. gadā

No dolomīta ražotie būvmateriāli

Arī vizuāli pievilcīgie, dekoratīvie dolomīta paveidi lielākoties tiek pārstrādāti būvniecības šķembās.

LUM Ģeoloģijas kolekcijās saglabātie akmens paraugi saglabā savu vērtību arī ilglaicīgi.

No dolomīta ražotie būvmateriāli

No ieža zāgēti monolīti (tika izmantoti arī būvakmens īpašību noteikšanai)

Marmorveida gliemeždolomīts

Analoga Saulkalnes sērtā marmorveida gliemeždolomīta paraugs no Vecrīgā sagrautas viduslaiku celtnes pagrabtelpām blakus Mulngalvju namam.

LUM dāvinājis restaurators R. Vecums-Veko 2018. gadā

Tiltiņš pār Rīgas kanālu ietērpts (1902. gads) marmorveida gliemeždolomītā

Rīgas Kongresu nams (1982. gads) apdarināts ar izzāģētām marmorveida dolomīta plāksnītēm

Secinājumi

Pēc LUM Ģeoloģijas kolekciju krājuma izpētes secināts, ka Latvijas dolomītu kolekcijas ietver gan daudzveidīgu senāku LU zinātnisko projektu pētniecības materiālu, gan interesantu personīgos vākus. Latvijas devona iežu kolekcijās saglabāti un akcentēti interesanti, ievērojami akmens paraugi, tai skaitā īpašo kalcīta kristālu atradumi. Konstatēta krājuma daudzveidība, kas perspektīvā var nodrošināt muzeja attīstību plašā tā darbības spektrā: gan veidojot zinātniskās etalonkolekcijas, gan izglītojošas programmas dažādām auditorijām, gan popularizējot pašu muzeja krājumu

Papildinformācijas avoti

Latvijas Universitātes Muzeja vietne - <https://www.lu.lv/muzejs/>
un <https://www.lu.lv/muzejs/kolekcijas/geologijas-kolekcijas/>

MĒNEŠA PRIEKŠMETS. Apdares devona dolomīts

<https://www.lu.lv/muzejs/par-mums/zinas/zina/t/83806/>

“Zemes dziļu bagātības Latvijā: dolomīts” – ekspozīcija Dabas mājā

<https://www.lu.lv/muzejs/par-mums/zinas/zina/t/66004/>

Paldies par uzmanību!

**82. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2024**

